

Міністерство освіти і науки України
Черкаська обласна державна адміністрація
Управління освіти і науки
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
ім. Т. Г. Шевченка»

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА: ІСТОРІЯ, ТРАДИЦІЇ, НОВАТОРСТВО

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної
онлайн – конференції

26 – 27.11.2020 р.
(тези доповідей)

УМАНЬ
ВПЦ «Візаві»
2020 рік

Редакційна колегія:

Чепка О. В. - кандидат педагогічних наук, викладач-методист, відмінник освіти України, член Національної спілки письменників України, голова громадської організації «Спілка інтелігенції Уманщини», начальник управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації;

Крамська З. М. – в.о. директора КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист;

Зайченко І. В. – доктор педагогічних наук, професор, викладач КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка»;

Панченко Л. Ф. – заступник директора з соціально-гуманітарної та виховної роботи, викладач вищої кваліфікаційної категорії, КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка»;

Денисюк Т. К. – кандидат філологічних наук, методист КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист;

Любченко І. І. – кандидат педагогічних наук, голова циклової комісії педагогіки, психології та методик дошкільної освіти КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист;

Поштарук Л. І. – завідувач відділення дошкільної і початкової освіти КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, магістр;

Сидорчук Л. П. – завідувач відділення соціальної та спеціальної освіти КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії;

Вишневецька Л. Г. – завідувач відділення музичного мистецтва КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист;

Козак Н. Д. – голова циклової комісії образотворчого мистецтва та методик навчання КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист;

Бистранівська О. С. - голова циклової комісії спеціальної педагогіки і психології КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Українська національна школа: історія, традиції, новаторство : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної онлайн – конференції, 26 – 27.11.2020 р. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. - 321 с.

ЗМІСТ

Бегас Л. Д. Новий погляд на проблему рецидивів заїкання.....	8
Галузінська М. І., Поштарук Л. І. Основи процесу диверсифікації управління професійною освітою.....	11
Гальонка О. А., Ланько Н. О. Історія і сучасність. Видатні педагоги Чернігівщини – освітній науково-методичний проект.....	15
Дедович В. М. Формування національно-пізнавальної компетентності через розвінчування міфів.....	29
Зайченко І. В. Про боротьбу українців за українську національну школу.....	34
Зайченко Н. І. Іспанські педагоги про освіту як шлях національного регенераціонізму на межі ХІХ – ХХ ст.....	48
Іщенко Л. В., Стадник Т. Ю., Журавко Т. В. Формування патріотичної свідомості дітей старшого дошкільного віку засобами художнього слова	50
Кучай А. І., Кучай А. Ю. Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій під час змішаного навчання.....	52
Лавріненко Л. І. Концепт інклюзивної освіти в умовах Нової української школи.....	55
Любченко І. І. Новітні тенденції наступності дошкільної і початкової ланки освіти.....	65
Любченко І. І., Борійчук Я. В., Сіренко О. О. НУШ як сучасна інноваційна програма навчання в галузі початкової освіти.....	72
Любченко І. І., Василенко Т. С. Дистанційне навчання: позитивне та негативне.....	74
Любченко І. І., Діхтяренко А. І., Добрянська Я. В. Інклюзивна освіта – можливість навчатися кожному.....	76
Любченко І. І., Дорман В. М. Сучасні методи і форми професійного розвитку педагогічних працівників в умовах карантину.....	78

Любченко І. І., Заболотна А. А.	
Переваги та недоліки дистанційного навчання.....	83
Любченко І. І., Іванова В. О.	
Класифікація вад психофізичного розвитку у дітей.....	86
Любченко І. І., Музика І. П.	
Інноваційні педагогічні технології в сучасній дошкільній освіті	91
Любченко І. І., Поліщук А. О.	
Соціально-педагогічна робота з дітьми, які зазнали сімейного насилля.....	95
Любченко І. І., Цевенко С. Р.	
Сім'я – соціальний інститут формування особистості.....	98
Мельничук Т. Ф.	
Актуальні проблеми розбудови Нової української школи в умовах світової кризи.....	101
Науменко С. І.	
Музика. Освіта. Особистість.....	108
Трофаїла Н. Д.	
Дистанційне навчання як сучасна педагогічна технологія.....	113
Хрипун Д. М., Поліщук О. А.	
Особливості процесу підготовки до самостійного життя учнів з порушеннями слуху.....	116
Хрипун Д. М., Ткаченко А. О.	
Формування почуття національної свідомості дітей з порушеннями слуху.....	118
Ачкевич С. А., Столярова А. О.	
Ідеї народної педагогіки минулого і сучасності в роботі з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату.....	121
Бабич О. О., Бабич Д. С.	
Особливості формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкової освіти в процесі навчання...	126
Бистранівська О. С.	
Проблема надання логопедичної допомоги учням молодших класів в умовах закладу загальної середньої освіти.....	131
Гончаренко С. Г., Карнаух І. П.	
Сучасні технології нон-фікшн в галузі дошкільної освіти.....	135
Денисенко Т. А.	
Ігри в павільйонах як засіб формування повноцінної життєтворчої особистості.....	137
Дронік Л. В.	
Інтерактивні методи в роботі з дітьми у формуванні логіко-	

математичної компетентності.....	140
Завалій Н. А.	
Забезпечення наступності між школою і дошкільною освітою – умова успішного навчання у школі.....	143
Загородня Т. В.	
Формування інноваційного простору дошкільної освіти.....	147
Зброй В. В., Рогова П. П., Мороз С. О.	
Дистанційне навчання: переваги і недоліки.....	151
Кайкова М. М., Козаченко О. О.	
До питання про дистанційне навчання.....	154
Карпенко М. О.	
Наступність в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти та НУШ.....	156
Квочка Л. З.	
Особливості проектної діяльності на уроках «Природознавство» в початковій школі.....	159
Козак Н. Д.	
Реалізація наступності дошкільної та початкової освіти в образотворчому мистецтві.....	161
Короташ І. В., Кочерганова Л. П., Соя Т. Ю.	
Навчання впродовж життя. Нестандартні підходи сучасного педагога до навчання, виховання підростаючого покоління...	164
Крикунов В. І.	
Вільне програмне забезпечення та його перспективи.....	166
Крупенко І. М., Миронова К. Л.	
Особливості інклюзивної освіти в Україні.....	170
Крупенко І. М., Пасенко М. О.	
Комунікативний аспект професійної діяльності.....	174
Куценко Т. І.	
Аспекти інноваційної іншомовної освіти майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах змішаного навчання.....	180
Куценко Т. І., Сікорська Л. О.	
Запровадження дистанційного навчання.....	184
Куценко Т. І., Чепель А. С.	
Компетентнісний підхід в системі професійної підготовки педагога.....	188
Лісова Л. П.	
Актуальні методи навчання англійської мови учнів початкових класів у НУШ.....	192

Лісова Н. В.	
Сучасні інноваційні технології у пізнавальній активності учнів початкової школи.....	196
Малахова О. Г.	
Використання інноваційних технологій у процесі підготовки педагога-дошкільника до фізичного виховання дітей.....	199
Мельник Т. О.	
Інноваційний підхід у підготовці дітей до навчання в школі...	202
Музика Г. А., Острань Р. Р.	
Мнемотехніка як сучасна інноваційна технологія при вивченні математики з дітьми дошкільного віку.....	204
Мухіна О. М.	
Стратегії розвитку здібностей школярів у закладах загальної середньої освіти у контексті результатів участі України у дослідженні PISA.....	207
Обміняна Г. Л.	
Гра як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів.....	213
Оласюк Ю. В.	
Дистанційна освіта: плюси і мінуси.....	215
Петровська А. М.	
Інформаційно-комунікативні технології та програма «Діалог Nibelung» як засіб формування фонетичної компетенції майбутніх вчителів початкових класів.....	218
Плахотна С. І.	
Психологічна культура як база професійного становлення особистості майбутнього фахівця.....	223
Піскун Ю. О.	
Формування проактивності вчителя.....	226
Савранська О. М., Польчук А. В., Хавич М. В.	
Музична логоритміка як шлях розвитку й виховання дітей дошкільного віку.....	228
Самусенко О. М.	
Психологічні особливості дистанційного навчання як перспективної освітньої технології.....	231
Сіроштан О. П.	
Змішане навчання в сучасному освітньому просторі.....	233
Слонська С. В.	
Виховання почуття «колективізму» у дітей.....	235

Слупіцька С. М., Ротаєнко А. В.	
Актуальність ідей педагогічної системи Марії Монтессорі в організації іншомовного навчання в початковій школі.....	238
Стагіла М. С.	
Конструктор lego на занятті з математики.....	242
Троян Н. Д.	
Дистанційне проведення педагогічної практики: важливі акценти впровадження.....	244
Черевко Л. В., Остроушко Л. І.	
Арт-педагогіка як технологія активного навчання молодших школярів.....	247
Черевко Л. В., Черевко О. Д.	
Педагогічний конструктивізм як засіб саморозвитку студентської молоді.....	249
Черниченко Н. І., Бурдільна Н. А.	
Особливості організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти.....	252
Чуйкіна Л. А.	
Медіаторчість здобувачів освіти спеціальності 012 дошкільна освіта засобами дошкільних дисциплін.....	255
Шарапанюк А. Й.	
Теоретичні засади мовленнєвої підготовки дітей дошкільного віку до навчання в школі.....	258
Юзик М. А.	
Вплив вчительської вимови під час навчання англійської мови у початковій школі.....	261
Яценко Т. В.	
Підготовка студентів до інноваційної професійної діяльності...	263
Яцюк Ю. А.	
Удосконалення змісту і методів навчання мовної особистості майбутнього вчителя в умовах диверсифікації освіти.....	267

БЕГАС Людмила Дмитрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

(м. Умань, Україна)

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ РЕЦИДИВІВ ЗАЇКАННЯ

Кожен фахівець знає, що заїки говорять плавно, коли у них немає відповідальності за результат висловлювання, коли вони впевнені, що сказати зможуть, і зовсім немає причин для хвилювання. Під час промови на самоті, при спілкуванні з немовлям, тваринами, у більшій частині заїкаються спазматичні затримки зникають, або ж їх кількість значно зменшується.

З іншого боку, є актори, які заїкаються в житті, але абсолютно вільно говорять на сцені (при цьому вони знаходяться ніби в іншому образі), іноді мова поліпшується в ситуації, повної емоцій. Знаю одного вкрай важкого заїкається, який не міг назвати свого імені, або на прохання батьків покликати собаку, але вільно керував весільними урочистостями. Чи існує якась інша патологія з подібними дивацтвами?

Іноді протягом заїкання і без лікування полегшується. За літературними даними [1], в дошкільному віці воно зникає спонтанно у 40-60% дітей. Є випадки самолікування і у дорослих. У той же час статистика результатів лікування заїкання далеко не оптимістична. Головна загадка полягає в тому, що нерідко, здавалося б, абсолютно нормальна після лікування мова, без особливих причин, починає поступово погіршуватися, і іноді це відбувається досить різко.

Незважаючи на те, що відомо чимало випадків стійкої нормалізації мови, негативний досвід настільки домінує, що як серед учених, які вивчають цю проблему, так і серед більшості фахівців-практиків, вкоренилася думка, що заїкання постійно рецидивує і що воно невиліковне. Над фахівцями як Дамоклів меч висить слово – рецидив.

Питання рецидивів заїкання завжди хвилювало і нас. Свого часу, ми витратили багато сил, намагаючись виявити причини, що ведуть до погіршення мови [2].

Ми неодноразово наголошували на тому, що, як правило, за рецидив фахівці беруть випадки незакінченого лікування [3] і що уникнути цього можна тільки в тому випадку, якщо в логопедичній практиці будуть використовуватися загальні для всіх логопедів критерії оцінки мовного здоров'я.

Зараз, коли результати лікування досить строго відслідковуються, стало очевидно, що у деяких заїкаються згодом, стійкість нової пам'яті зменшується, і зовсім вільна мова, здавалося б, без особливих на те причин починає погіршуватися. В окремих випадках, мова погіршується і після року від початку занять. З одного боку, довгожителів заїкання зрозуміло. Воно пояснюється тим, що заїкання, як будь-яке стійке патологічний стан, охоплюючи всі життєво важливі системи організму, схильні до самопідтримки і самовідновлення [1].

Але, з іншого боку, в процесі занять ми направлено формуємо нормальний стійкий стан. За ідеєю, з накопиченням досвіду, нова мова і мовна поведінка, відповідно концепції Н. П. Бехтерева [4,5], теж повинні стати новим стійким станом, які прагнуть до самозбереження. Однак практика не завжди це підтверджує.

Зміни, які ми вносили в методику, в зв'язку з більш глибоким розумінням проблеми, дозволяли нам з кожним роком отримувати більш стійкі результати. Проте, залишалися відкритими вкрай важливі питання. Ми не могли зрозуміти, що є дійсною причиною погіршення мови, як не допустити такого погіршення, протягом якого часу необхідно диспансерне спостереження, щоб робота була успішно закінчена. На ці найскладніші питання можна відповісти, якщо використовувати гіпотезу про те, що кора головного мозку проявляє властивості голографічної пам'яті [7].

Основні характеристики цієї пам'яті такі:

- запис кожної порції інформації відбувається не на певній ділянці пам'ятного середовища, розміри якого відповідали б ємності інформаційного пакета, а в обширній області, значно перевищує потрібні для цього пакета розміри;

- запис і читання інформації відбуваються не поелементно, а відразу у вигляді об'ємних масивів, образів; в одній і тій же області пам'ятного середовища зберігається безліч різних що не змішуються інформаційних масивів, образів;

- на відміну від інших способів запам'ятовування інформації,

виявляється можливим практично миттєве вилучення з пам'яті будь-якого способу за його індивідуальними ознаками.

Не будемо вдаватися в подробиці механізмів запису і відтворення голографічних зображень. Для нас важливо тільки те, що пам'ять не локалізована в певних ділянках мозку, а розподілена по всій корі мозку, і що існує спосіб безпомилково витягти з такого величезного сховища потрібну інформацію в потрібний момент. Крім цього, для нас дуже важлива та обставина, що в це сховище завжди можна додати новий запис, але не можна стерти старі [6].

Так, мозок ніколи не забуде про патологічний стереотип заїкання. Але виходить, він ніколи не забував і не забуде про стереотипи нормальної мови, який існував до моменту виникнення заїкання, і всіх моментів вільної мови протягом життя (К. Прибрам), який одним з перших, висунув гіпотезу голографічної моделі мозку і пам'яті, писав про те, що природа голограми – «це ціле, укладене в частині». Він стверджував, що, цілком аналогічно голографічній плівці, кожна частина мозку може містити інформацію, що відновлює пам'ять як ціле.

На практиці для досягнення мети, ми одночасно рухаємося по декількох напрямках: формуємо природний, нормальний, ідеальний мовний стереотип, що дозволяє виключити спазматичні затримки. Вважаємо новий стереотип ідеальним, оскільки він допомагає виключити навіть запинки, які можуть з'являтися в мові нормально говорять людей в моменти емоційної напруженості. Працюємо над нормалізацією мовної поведінки, відмовляємося від тих поведінкових особливостей, властивих заїкуватим людям, які можуть негативно вплинути на хід становлення нового стереотипу. Формуючи новий мовний стереотип, найсерйознішу увагу приділяємо тому, щоб усунути всі ключові символи, що характеризують заїкання і здатні викликати його до життя.

Досягти рівня спокійної, захищеної від заїкання мови вже на нормальному темпі і без синхронізації з рухами пальців рук, можливо за чотири місяці. Після чого починається період стабілізації. Він триває півтора-два роки. Робота ведеться самостійно, але при необхідності, можливі консультації вчителя-логопеда. Цього часу цілком достатньо, щоб була непохитна впевненість та можливість вільного спілкування. Саме це стає перспективою в гарантії гарного успіху [8].

Сталий патологічний стан (СПС) представляє адаптацію

організму до існування в умовах хвороби. СПС спотворює роботу багатьох важливих систем і структур людини, в тому числі і незачеплених спочатку основним захворюванням.

Список використаних джерел:

1. Wingate M. E. Personality needs of stuttering. Logos. 1962. v. 5 p.35 – 37.
2. Андропова Л.З. Система корекційно-воспитательных мероприятий по предупреждению рецидивов заикания у детей школьного возраста (8 – 12 лет). Автореферат диссерт. канд. пед. наук. – М., 1975.
3. Арутюнян Л.З. Мифы о рецидивах заикания. Тезисы докладов научно-практической конференции, посвященной памяти Ю.Б. Некрасовой. – М. 2004.
4. Бехтерева Н.П. Здоровый и больной мозг человека. – Л.: Наука, 1988.
5. Андропова Л. З., Лохов М. И. Использование методов дестабилизации УПС в клинике и лечении заикания. – Физиология человека, 1983. – Т. 9. – № 5.
6. Арутюнян Л.З. (Андропова). Как лечить заикание. – М.: «Эребус», 1993.
7. Барбараш А. Н. Код Жизнь Вселенная (Теории и гипотезы). – Одесса, 2005.
8. Прибрам К. Языки мозга. – М.: Прогресс, 1975.

ГАЛУЗІНСЬКА Майя Іванівна,

к.пед. наук доцент,

викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,

ПОШТАРУК Лариса Іванівна,

викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,

Комунальний вищий навчальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка»

(м. Умань, Україна)

ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ОСВІТОЮ

Однією з тенденцій управління розвитком освіти є диверсифікація, як об'єктивна, закономірна тенденція діяльності

ХРИПУН Дар'я Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти,*
ПОЛЩУК Ольга Анатоліївна,
*магістрантка факультету дошкільної та спеціальної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*
(м. Умань, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Сьогодні все більше зростає актуальність соціально-психологічної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, особливо з дітьми, що мають порушення слуху.

Діти старших класів із порушеннями слуху досить часто прагнуть інтегруватися у суспільство. І коли така особа намагається інтегруватися в повсякденне життя, а суспільство не надає з свого боку умов для реалізації її потреб, то вона, не зустрівши належної підтримки, поступово втрачає інтерес до життя суспільства. Причому багатьом потрібні тільки схвалення та підтримка, вони, зазвичай, стоять на позиціях: «Не заважайте, а усе інше я зроблю сам», «... хоча деякі відразу ж починають розмову із обговорення моєї «дефективності» та щиро дивуються, почувши в відповідь: «сам дефективний» [3, С. 72].

На соціальну інтеграцію у культуру однолітків впливає вік, стать та тип порушення слуху. Чим старші діти із порушеннями слуху, тим складніша інтеграція. Водночас, дівчатка більш позитивно ставляться до інтеграції, аніж хлопчики [2, С. 26].

Діти дорослішають, проте вербальний світ не стає ближче, а звукова (словесна) мова не стає більш доступною, й проблеми спілкування супроводжують їх скрізь та завжди. Тож порушення слуху визначає коло друзів, вони дружать із тими, з ким можна легко, вільно та повноцінно спілкуватись. І зазвичай, це ті, із ким вони навчаються у одній школі. В навчальних закладах інтернатного типу усе життя її мешканців проходить в усіх на очах і немає можливості побути наодинці. Тому, помилки, невдачі, що відхиляються від установлених в школі правил поведінки, все це, як своєрідний «розпізнавальний знак», супроводжуватиме в дорослому житті

[1, С. 13].

В процесі підготовки до самостійного життя учні з порушеннями слуху «тягнуть» свої проблеми в доросле життя. І соціальними наслідками цього неправильного розвитку стають зниження здатності адекватно поводитись та спілкуватись із оточуючими, а також порушення здатності виконувати певні соціальні ролі.

Для продуктивної взаємодії дітей з порушеннями слуху та суспільства варто долати стереотипи, формувати нові моделі відносин між ними. Так, дослідження доводять, що найбільш доброзичливе ставлення до учнів із порушеннями слуху проявляється у ситуації, яка не вимагає близького контакту, чи передбачає спілкування на рівних [4, С. 138].

Таким чином, старшокласники з порушенням слуху стосовно однолітків з типовим розвитком перебувають у кардинально різних умовах розвитку. Найперше, особливу увагу варто звернути на розвиток усного мовлення. Адже доведено, що в учнів із порушеннями слуху, які навчаються в закладах загальної середньої освіти, мова більш розгорнута і граматично правильна, аніж в їх однолітків, що закінчили заклад загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху. Також навчання спільно із дітьми, якічують, результативно впливає на розширення кола спілкування нечуючих та слабочуючих. Проте учні із порушенням слуху живуть, так би мовити, не з тими, щочують, а «поруч» з ними. І якщо їх ї не відкидають, то ї не сприймають як рівних. Особливо це актуально для дітей з порушеннями слуху, адже вони не можуть опиратися на залишковий слух в процесі засвоєння інформації і повноцінно спілкуватись із людьми, щочують.

З одного боку, для старшокласників з порушеннями слуху характерне бажання сподобатись та заслужити повагу під час спілкування із нормальними однолітками, а з іншого – їм заважає йти на контакт побоювання бути відкинутими, наявність комплексів із приводу свого дефекту. Саме такі особи дуже часто бояться бути не зрозумілими людьми з типовим розвитком, у силу деяких недоліків. Старшокласник з порушенням слуху майже завжди відчуває своє невігідне становище, що впливає з його дефекту, а це, як наслідок, може вплинути на формування відчуття неповноцінності й неготовності до самостійного життя.

Отже, процес інтеграції є комплексним і багаторівневим, а його

ефективність зумовлюють різні фактори, які в українському суспільстві ускладнюють успішність адаптації осіб з порушеннями слуху до суспільного самостійного життя: це недосконалість законодавчої бази, небажання індивіда позитивно ставитись до ситуації, шукати внутрішні та зовнішні ресурси, а часто не використовувати запропоновані, а також залежність процесу інтеграції від особистісних особливостей індивіда та досвіду сімейних взаємин.

Список використаних джерел:

1. Дікова-Фаворська О. М. Особа з функціональними обмеженнями: основні теоретико-методологічні підходи. Специфічні групи осіб з обмеженими можливостями здоров'я у фокусі соціології. Київ, – 2009. – 369 с.
2. Дополнительное образование как фактор социально-экономической интеграции инвалидов. Дополнительное образование инвалидов в контексте приоритетов социально-экономического развития. Серия «Научные доклады: независимый экономический анализ». Москва: МОНФ, – 2007. – 256 с.
3. Специальная психология: учебно-методический комплекс для специальности 030301.65 «Психология» / авт.-сост. Е. А. Зоткина. Самара: Изд-во «Универс-групп», – 2007. – 212 с.
4. Сулова М. Ю. О социализации молодого инвалида. Социологические исследования. – 2000. – № 6. – С. 137-139.

ХРИПУН Дар'я Миколаївна,

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти,*

ТКАЧЕНКО Алла Олександрівна,

*магістрантка факультету дошкільної та спеціальної освіти,
Уманський державний педагогічний університет*

імені Павла Тичини

(м. Умань, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

На сьогодні, коли існує пряма загроза денаціоналізації, а також втрати державної незалежності і потрапляння в сферу впливу другої

держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого та здійснення системних заходів, що спрямовані на посилення національного виховання дітей, формування нового українця, що діє на базі національних і європейських цінностей а саме:

- поваги до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участі в громадсько-політичному житті своєї країни;
- поваги до прав людини;
- верховенства права;
- толерантного ставлення до цінностей й переконань представників другої культури, а також до регіональних і національно-мовних особливостей;
- рівності всіх перед законом.

Розвиток національних почуттів в закладах загальної середньої освіти з порушеннями слуху здійснюється в процесі проведення навчальних занять, а також через систему виховних заходів, гурткової роботи, екскурсій тощо. Загалом вчителі керуються наступними нормативно-правовими актами: Конституція України, Концепція Національно-патріотичного виховання, Національна програма «Діти України», інші нормативні документи, накази, розпорядження Президента України, Міністерства освіти і науки, обласних і міських управлінь освіти тощо.

На думку М. Вишняка, велика роль у вихованні дітей належить українській мові як духовному стержню своєї нації. Саме рідна мова – найважливіший засіб національного виховання [1]. Мова була та є досить важливою сферою впливу на національну свідомість дітей. Розуміння школярами процесу повернення до рідних коренів, витоків українства, національного самоствердження та саморозвитку вже є проявом національних почуттів.

У всі часи перед людьми стояло завдання, як виховати наступне покоління, щоб воно було опорою в майбутньому, несло в собі щось позитивне, що вже апробовано суспільством.

На думку М. Тайчинова, одним з теоретичних підстав такого підходу є те, що зміст освіти в закладі загальної середньої освіти з порушенням слуху включає в себе три взаємопов'язані компоненти:

- забезпечення кожному можливості самоідентифікуватися як представника тієї чи іншої національної культури і традицій;
- створення умов для рівноправного діалогу з етнокультурним оточенням;

- залучення зростаючої особистості в цивілізаційні процеси, що ґрунтуються на національних, загальнодержавних і загальнолюдських цінностях [3, С. 31].

Водночас Л. Гавриленко приділяв особливу увагу вихованню любові до Батьківщини. Зокрема, він зазначав: «Земля, де ми народилися і вирости, – це наша Батьківщина. Кожна людина любить і повинна любити свою Батьківщину. Але коли ми говоримо Батьківщина, ми маємо на увазі не тільки місце, де ми народилися, але й край, куди входить наша земля ... В цьому краю живуть різні національності... Народи, що живуть в одній державі, повинні жити в дружбі та взаєморозумінні» [2, С. 8].

Однією з умов успішної роботи закладу загальної середньої освіти з порушенням слуху, де виховуються учні з порушеннями слуху є постійна увага педагогів до внутрішнього світу вихованця, розуміння його індивідуальних, національних і психологічних особливостей та допомога у формуванні рідної культури, міжетнічних відносин. І це пов'язане з тим, що дитина розвивається в сімейному оточенні. У процесі спілкування з батьками, родичами вона з раннього віку засвоює стереотипи етнічної поведінки, які найчастіше чимось відрізняються від загальноприйнятих. Такий стан може викликати неправильне сприйняття однолітків. Щоб згладжувати можливі непорозуміння у взаєминах дітей, педагог повинен знати особливості кожної сім'ї, кожної дитини. Таким чином, цілісний механізм, за допомогою якого можливі розробка і реалізація програми розвитку загальної і національної освіти в закладах загальної середньої освіти з порушенням слуху, повинен враховувати культурні інтереси всіх проживаючих в регіоні етносів.

При такій побудові освітнього процесу змінюється роль учителя, завдання якого – допомогти вихованцю усвідомити себе як представника тієї чи іншої культури і побудувати міст до культурних цінностей інших народів.

Отже, розвиток національних почуттів дітей є одним з пріоритетних психолого-педагогічних та освітніх завдань. Багато закладів загальної середньої освіти з порушеннями слуху країни здійснюють цю роботу, але працюють практично на інтуїтивному рівні, адже в цій галузі немає літературних джерел, які би дали розгорнуту картину розвитку національних почуттів старшокласників.

Список використаних джерел:

1. Вишняк М. Патріотичне виховання учнів за допомогою української мови та літератури. Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 25-28.
2. Гавриленко Л. Криниця: посібник з українського народознавства (2-й рік вивчення). Запоріжжя: Просвіта, – 2003. – 160 с.
3. Тайчинов М.Г. Розвиток національної освіти в полікультурному, багатонаціональному суспільстві. Педагогіка. -1999. – № 2. –С. 30-35.

АЧКЕВИЧ Світлана Анатоліївна,
*аспірантка кафедри ортопедагогіки,
ортопсихології та реабілітології
Національного університету
імені М.П. Драгоманова*
СТОЛЯРОВА Анна Олександрівна,
викладач логопедії

*Комунальний вищий навчальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка»
(м. Умань, Україна)*

ІДЕЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ МИНУЛОГО І СУЧАСНОСТІ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО- РУХОВОГО АПАРАТУ

Актуальність теми зумовлено соціальною потребою розвитку дітей як важливого чинника становлення особистості та її соціалізації у суспільстві. Особливо гострою ця проблема є для дітей, що мають порушення функцій опорно-рухового апарату. Застосування ідей народної педагогіки у вихованні дитини спрямовує педагога на дослідження особливостей використання засобів народної педагогіки педагогами минулого та сучасності.

Соціальна адаптація дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, у значній кількості випадків, відбувається в специфічних соціально-психологічних умовах, що негативно впливають на структуру особистості та формують широкий спектр вторинних порушень.

Сучасні підходи до навчання та виховання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату, вимагають пошуку, розробки та реалізації, нових стратегій у роботі з даною категорією осіб.